

Vapaaehtoistoiminnan harjoittelu (5 op)

Vapaaehtoistoiminnan harjoittelun voivat suorittaa kaikkien alojen opiskelijat Metropoliasa. Sosiaalialalla se sisältyy opintokokonaisuuteen vahvistaminen sosiaalipedagogisessa työssä, jonka tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää vahvistavia sosiaalipedagogisia keinoja asiakastyössä. Muiden alojen opiskelijoiden on syytä neuvotella omassa tutkinnossaan ennen opintojakson aloittamista siitä, miten opintojakso sijoittuu kunkin henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan ja millaisia ammattialaan liittyviä tavoitteita sille mahdollisesti asetetaan.

Vapaaehtoistoiminnan harjoittelun (5 op) tavoitteena on, että opiskelija tuntee vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan merkitystä, periaatteita ja käytäntöjä. Hän osaa soveltaa ammattieettisiä periaatteita niin ammatillisessa kuin vapaaehtoistoiminnassakin. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa harjoittelunsa oman ammatillisen erityisosaamisensa kehittymishaasteet huomioiden. Opiskelija edistää toiminnallaan oikeudenmukaisuutta, ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja kestäväää kehitystä.

Harjoittelun suuntaviivat

Harjoittelu suoritetaan opintojen aikana opiskelijan esittämän suunnitelman mukaisesti. Se voi olla esimerkiksi kansalaistoimintaa tai vapaaehtois- ja tukihenkilötoimintaa. Toteutuksen aikataulu ei ole sidottu tiettyyn lukukauteen, vaan sen voi suorittaa opintojen aikana joustavasti. Sosiaalialalla harjoittelu aloitetaan tavallisesti ensimmäisen lukuvuoden jälkeen ja se suoritetaan pääsääntöisesti toisen lukuvuoden aikana. Vapaaehtoistoiminnan harjoittelua ei voi tehdä palkkatyössä.

Opintojakson laajuus on yhteensä 5 opintopistettä eli 135 tuntia opiskelijan työtä, josta vapaaehtoistoiminnan osuus on noin 100 tuntia, ja orientaatiotehtävien ja oppimisen arvioinnin osuus noin 35 tuntia. Mikäli opiskelija osallistuu vapaaehtoistoiminnan organisaation järjestämään koulutukseen tai työnohjaukseen, voidaan niitä hyväksyä harjoitteluun enintään 20 tuntia. Siten 80 tuntia on vähimmäismäärä varsinaisen vapaaehtoistoiminnan osalta. Mikäli harjoittelu suoritetaan ympärivuorokautisessa toiminnassa esimerkiksi kesäleirillä, harjoitteluun voidaan sisällyttää enintään 16 tuntia vuorokautta kohden. Harjoittelu toteutetaan siten, että opiskelija tekee vähintään 20 tuntia vapaaehtoistyötä yhdessä kohteessa. Usein on perusteltua sitoutua yhteen organisaatioon selvästi pidemmäksi ajaksi.

Tutkinto-opiskelija voi myös hakea osittaista osaamisen tunnustamista aikaisemman aiemmin hankitun osaamisen perusteella, jos hän on jo tehnyt vapaaehtoistoimintaa ja hänellä on siitä todistukset. Ennen 18 ikävuotta tehtyä vapaaehtoistoimintaa ei oteta huomioon. Vapaaehtoistoiminnan harjoittelun ahot-hakemus osoitetaan harjoittelua koordinoivalle vastuupettajalle. Vaikka tehdyt tunnit hyväksyttäisiin, on opiskelijan kirjoitettava teoriapohjainen reflektio (ks. orientaatiotehtävä) sekä itsearviointitehtävä e-lomakkeelle. Vapaaehtoistoiminnan harjoittelun voi tehdä myös ulkomailla. Sovi ulkomailla tehtävästä vapaaehtoistyöstä harjoittelua koordinoivien opettajien ja tutkinto-ohjelman kansainvälisyysyhdyshenkilön kanssa.

Vapaaehtoistoiminnan harjoittelun vaiheet

1. Orientoituminen vapaaehtoistoimintaan

- 1) Opiskelija osallistuu **vapaaehtoistoiminnan harjoittelun infotilaisuuteen**, joita järjestetään 1-2 kertaa lukukaudessa. Infotilaisuuteen osallistumisen (4 tuntia) voi sisällyttää vapaaehtoistoiminnan harjoittelun tuntiseurantaan. Mikäli et ole läsnä, sinun tulee tutustua harjoittelun toteutukseen omatoimisesti haastattelemalla muita opiskelijoita ja/tai tutustumalla aineistoihin opintojakson Moodle-työtilassa.
- 2) Opiskelija perehtyy vapaaehtoistoiminnan merkitykseen ja periaatteisiin itsenäisesti. **Taustamateriaalina** luettavat aineistot löytyvät opintojakson Moodle-työtilasta.

- 3) Opiskelija laatii itseopiskelumateriaalin pohjalta kirjallisen, vapaamuotoisen **orientaatiotehtävän**, joka sisältää taustamateriaaliin pohjautuvaa reflektiota ja henkilökohtaiset oppimistavoitteet vapaaehtoistoiminnan harjoittelulle. Sen laajuus on noin 4 sivua, ja se palautetaan opintojakson Moodle-työtilaan mielellään ennen vapaaehtoistoiminnan alkua. HUOM! Tehtävässä tulee viitata lukemaasi taustamateriaaliin.

Orientaatiotehtävässä käsitellään esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Mikä on vapaaehtoistoiminnan merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa ja omalla ammattialallasi?
 - Millä tavalla vapaaehtoistointa liittyy oikeudenmukaisuuteen, ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen ja kestäväan kehitykseen?
 - Mikä taustamateriaalissa tuntui erityisen merkitykselliseltä, puhuttevalta, ristiriitaiselta tai hämmäntävältä sinulle henkilökohtaisesti?
 - Mitä aineistosta kumpuavia tavoitteita asetat omalle vapaaehtoistoiminnan harjoittelullesi ja oppimisellesi?
- 4) Samanaikaisesti orientaatiotehtävän laatimisen kanssa opiskelija etsii itselleen **organisaatiota**, jossa hän suorittaa harjoittelun. Tukea sopivan organisaation löytämiseen voi saada esimerkiksi seuraavasti:
- tutustuminen vapaaehtoistoiminnan harjoittelun yhteistyökumppanilistaan (ks. Moodle-työtilassa linkki wiki-sivulle nimeltä Metropolia: Vapaaehtoistoiminnan harjoittelu - Internship in Voluntary Work)
 - osallistuminen vapaaehtoistoiminnan harjoittelun informaatiotilaisuuden yhteydessä toteutettuun, opiskelijoiden keskinäiseen vertaisideointiin ja -tukeen
 - tutustuminen erilaisten tapahtumien ja portaaleiden antiin (esim. Kansalaisareenan joulun alla järjestämät Vapaaehtoistoiminnan messut, www.vapaaehtoistyö.fi -portaali)

Harjoittelun toteutus myös muualla kuin vapaaehtoistoiminnan organisaatioiden koordinoimassa toiminnassa on mahdollista. Kyse voi olla esimerkiksi itse ideoidusta ja toteutetusta toiminnasta. Hyväksytä tässä tapauksessa vapaaehtoistoiminnan harjoittelun suunnitelma harjoittelua koordinoivilla opettajilla. Myös yksityisen sektorin ja omassa lähipiirissä (perhe, sukulaiset, naapurit, tuttavat) toteutettavat harjoittelupaikat on syytä hyväksyttää etukäteen. Huomaathan, että opintojaksoa suorittavat opiskelijat kuuluvat Metropolian vakuutuksen piiriin vain, jos se toteutetaan jossakin organisaatiossa.

- 5) Opiskelija laatii yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa **vapaaehtoistoiminnan toteutussuunnitelman** (ks. lomake opintojakson Moodle-työtilassa). Tavoitteena on, että allekirjoitettu toteutussuunnitelma palautetaan Moodleen viimeistään kahden viikon kuluessa harjoittelun aloituksesta. Mikäli suoritat harjoittelusi useassa paikassa, jokaisesta tarvitaan oma toteutussuunnitelma.

2. Harjoittelun toteuttaminen käytännössä

- 6) Opiskelija suorittaa **vapaaehtoistoiminnan harjoittelua** toteutussuunnitelman mukaisesti. Mikäli alkuperäiseen suunnitelmaan tulee merkittäviä muutoksia, siitä kannattaa laatia uusi toteutussuunnitelma opintojakson Moodle-työtilaan.

Muistathan seuraavan vapaaehtoistoiminnan harjoittelun toteuttamisesta:

- Huolellinen perehtyminen vapaaehtoistoiminnan kontekstiin on tarpeen. Jos esimerkiksi toimit vapaaehtoisena jonkun järjestön puitteissa, sinun on hyvä perehtyä järjestön historiaan ja toimintaa ohjaaviin arvoihin. Nämä ovat toiminnan peruspilareita, ja näiden periaatteiden ymmärtäminen auttaa sinua ymmärtämään järjestön/organisaation toimintaa kokonaisuutena.

- Yleisesti hyväksytyjä arvoja vapaaehtoistoiminnassa ovat erilaisuuden hyväksyminen, tasa-arvoisuus, yksilön oikeuksien kunnioittaminen, luottamus ihmiseen ja yhteisön kykyyn ratkaista itsenäisesti ongelmia.
- Vaitiolovelvollisuus on koko vapaaehtoistoiminnan ytimessä ja luottamuksen rakentamisen kannalta elintärkeä periaate. Vapaaehtoisena sinun tulee pitää kiinni sovituista asioista, osallistua toiminnan edellyttämiin tapaamisiin, perehdytykseen ja toiminnanohjauksiin, mikäli organisaatiosi sellaista tarjoaa.
- Vapaaehtoinen ei korvaa ammattityötä vaan täydentää omalla osaamisellaan erilaisia tuen muotoja ja rakenteita.

Mikäli kaipaat harjoittelun yhteydessä ohjausta, voit kääntyä vapaaehtoistoiminnan harjoittelusi organisaation yhteyshenkilön puoleen. Monella vapaaehtoistoimintaa koordinoivilla organisaatioilla on hyvinkin vakiintuneet toimintamallit vapaaehtoistensa tukemiseen. Jos kaipaat lisätukea, voit kääntyä myös opintojaksoa koordinoivien opettajien puoleen. Muistathan myös mahdollisuuden saada vertaistukea muilta harjoittelua suorittavilta opiskelijoilta vapaaehtoistoiminnan harjoittelun informaatiotilaisuuksien yhteydessä.

- 7) Suorittaessaan vapaaehtoistoiminnan harjoittelua opiskelija täyttää **vapaaehtoistoiminnan tuntiseurantalomaketta** (ks. lomake opintojakson Moodle-työtilassa). Noin 100 tuntia vapaaehtoistyötä, mahdollisia koulutuksia ja ohjausta tulee vahvistaa organisaation/ organisaatioiden yhteyshenkilöiden allekirjoituksella. Itsenäisen työskentelyn tunneista esim. orientaatiotehtävän ja arvioinnin parissa riittää oma ilmoituksesi. Allekirjoitettu lomake skannataan ja tallennetaan opintojakson Moodle -työtilaan.

3. Oppimisen arviointi, harjoittelun päättäminen

- 8) Kun opiskelija on saanut tehtyä riittävästi harjoittelutunteja ja palauttanut kaikki harjoittelussa vaadittavat tehtävät Moodleen, hän arvioi omaa oppimistaan täyttämällä **Vapaaehtoistoiminnasta oppimisen arviointikyselyn** e-lomakkeella, jonka linkki löytyy opintojakson Moodle-työtilasta.
- 9) Opintojaksoa koordinoivat opettajat tarkistavat suoritteita ja antavat **arvosanoja** noin kerran kuukaudessa. Mikäli arvioinnillasi on kiire esim. valmistumisen tai Kelan vuoksi, lähetäthän heille sähköpostia. Ulkomailta tehdyn harjoittelun osalta ollaan yhteydessä tutkinto-ohjelman kansainvälisyisyhdyshenkilöön. Suoritusmerkinnät ovat muotoa hyväksyty-täydennettävä-hylätty.

Yhteenveto palautettavista tehtävistä:

- Orientaatiotehtävä
- Harjoittelun toteutussuunnitelma
- Tuntiseurantalomake
- Vapaaehtoistoiminnasta oppimisen arviointilomake

Lisää vapaaehtoistoiminnasta oppimisesta Metropolian sosiaalialan näkökulmasta voi lukea julkaisusta: Manninen, N. & Raatikainen, E. 2014. Vapaaehtoistoiminnasta oppimaan. Ajatuksia ammattikorkeakouluille.